

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

The Relationship Between The Good Governance Of The School Of The School Administrators And The Organizational Commitment Of School Teachers Under The Secondary Educational Service Area 23

ลักษณาวดี บุญพบ¹ ดร.สุรัตน์ ดวงชาตม² ดร.เพ็ญพกา ปัญจนะ³
Laksanavadee Boonpob¹ Dr. Surat Duangchatom² Dr. Penphaka Panjana³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา เปรียบเทียบ หาความสัมพันธ์ และหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ประจำปีการศึกษา 2562 รวมทั้งสิ้น 331 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้การวิเคราะห์ F-test (One way ANOVA) ในกรณีพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ LSD และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด
2. ความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด
3. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และจำแนกตามขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : หลักธรรมาภิบาล ความผูกพันต่อองค์กร

¹ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹Master of Education Program in Educational Administration Sakon Nakhon Rajabhat University

^{2,3}อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

^{2,3} Course teacher in Master of Education Program in Educational Administration and Doctor of Education Program in Educational Administration Sakon Nakhon Rajabhat University

*ผู้ติดต่อ, เมล์: ลักษณาวดี บุญพบ, Laksa.b2@gmail.com

รับเมื่อ 12 มีนาคม 2564 แก้ไข 20 พฤษภาคม 2564 ตอกรับ 23 พฤษภาคม 2564

4. ความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความจงรักภักดีต่อองค์กรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจำแนกตามขนาดโรงเรียน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่าโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

6. แนวทางบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน เสนอแนะไว้ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านหลักความคุ้มค่า ควรมีการวางแผนและกำหนดเป้าหมายของการดำเนินการที่สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด 2) ด้านหลักการยอมรับเข้าหมายและค่านิยมขององค์กร ควรให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการทำงานและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดการยอมรับและศรัทธากันและกัน และร่วมรับความสำเร็จของงานที่ได้ทำร่วมกัน 3) ด้านการคงความเป็นสมาชิกในองค์กร ควรมีการเสริมแรงบวกให้แก่ครูในทุก ๆ ด้าน และมีการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในองค์กรอยู่เสมอ

ABSTRACT

This research is aimed at comparing and looking for a correlation. And to find guidelines for the development of administration according to the good governance of the school administrators and the engagement with the organization of the school teachers. Under the Office of the Secondary Educational Service Area 23 samples used in the research. It consists of the school administrators, teachers and the chairman of the basic education institution committee. Under the Office of the Secondary Educational Service Area 23 for the Academic Year 2019, a total of 331 people. The tool used for data collection was a 5-level estimation scale questionnaire which obtained the questionnaire's confidence. The whole version was 0.89. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. Using P-test (One way ANOVA) analysis. In the case of finding mean differences, a double test was performed using the LSD method and a Pearson's Product Moment Correlation coefficient analysis.

The results were as follows:

1. Administration according to the good governance of the school administrators According to the opinions of the administrators, teachers and the chairman of the basic education institution committee Overall and each side at the highest level.

2. Organizational commitment of school teachers According to the opinions of the administrators, teachers and the chairman of the basic education institution committee Overall and each side at the highest level.

3. Administration according to the good governance of the school administrators According to the opinions of the school administrators, teachers and the chairmen of the basic education institution committee Classified by position, found that the overall difference was statistically significant at level 0.01 and classified by school size. And operating experience found that overall and in all aspects were not different.

4. Organizational commitment of school teachers According to the opinions of the school administrators, teachers and the chairmen of the basic education institution committee Classified by position Found that overall there was no difference When considering each side It was found that the loyalty to the organization was statistically significant at the 0.05 level and classified by school size. Operational experience It was found that overall and in each aspect were no different.

5. The relationship between the governance of the school administrators and the organizational commitment of the school teachers. According to the opinion of the school administrators, teachers and the chairmen of the basic education committee as a whole, they found that there was a moderately positive relationship. Statistically significant at the level of 0.01

6. Guidelines for administration according to the good governance of the school administrators and the organizational commitment of the teachers in the school were suggested in 3 areas: 1) The value principles. Action goals should be planned and defined in accordance with the available resources for maximum benefit 2) the principles of accepting the goals and values of the organization. All parties should be involved in every process and in the same direction. Created mutual acceptance and faith and share in the success of the work that has been done together 3) Membership retention in the organization there should be positive reinforcement in all areas of teachers and there should be a good relationship with each other in the organization.

Keywords: Good governance, Organizational Commitment

ภูมิหลัง

การบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลนับว่าเป็นสิ่งที่หน่วยงานและทุกองค์กรไม่สามารถปฏิเสธที่จะนำมาสู่การปฏิบัติได้ เพราะการบริหารจัดการที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาลนี้ได้นำมาซึ่งการพัฒนาองค์กรและเป็นการทำงานที่มีระบบอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงาน เอกชน หน่วยงานรัฐบาล หรือแม้แต่ภาคประชาชน หากมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานแล้ว ก็จะนำองค์กรนั้นสู่การพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ส่งผลให้โรงเรียนมีหน้าที่ ความรับผิดชอบที่สูงขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน อันประกอบด้วย หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษามีความก้าวหน้าพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง เต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นจากภายนอก และนำมาซึ่งการให้ความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนยิ่งขึ้น (ประสิทธิ์ชัย โสดาวชิต, 2558, หน้า 30) ดังนั้นการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงควรตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของสถานศึกษาให้เกิดความยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรม นับเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนควรจะต้องนำมาใช้เพื่อให้เกิดการบริหารงานของสถานศึกษาประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) (สำนักงานข้าราชการพลเรือน, 2551, หน้า 27)

และปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างที่จะช่วยให้การขับเคลื่อนการศึกษาบรรลุเป้าหมายคือ ครูผู้สอน ซึ่งผู้บริหารที่ชาญฉลาดพึงสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูในโรงเรียนรักและผูกพันกับองค์กร (ชร สุนทรายุทธ, 2556, หน้า 262) ผู้บริหารจะต้องมีทักษะในการบริหารคนให้อยู่กับงาน มีภาวะผู้นำที่จะรักษาครูให้คงอยู่กับสถานศึกษา โดยไม่ย้ายหรือหายไป ไม่นิหยาบไป ผู้บริหารจึงต้องมีเทคนิควิธีเพื่อโน้มน้าวจิตใจครูผู้สอนให้มีความรู้สึกผูกพันต่อสถานศึกษา เพื่อให้งานด้านการพัฒนาการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีนักบริหาร นักวิจัย และนักทฤษฎีองค์กรต่าง ๆ มีแนวคิดเรื่องการรักษาคนไว้ในองค์กรด้วยการสร้างทัศนคติที่ดีต่อองค์กร ทำให้เกิดความจงรักภักดีและความยึดมั่นต่อองค์กร (Angle & Perry, 1981, p. 123) เพราะเมื่อคนมีความผูกพันต่อองค์กรแล้วย่อมทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ และมีความรุ่งเรือง (Strees & Porter, 1983, p. 48) ดังนั้น ความผูกพันต่อองค์กรจึงมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพผลขององค์กร และทำให้สมาชิกขององค์กรเกิดความรู้สึกผูกพัน รู้สึกว่าตัวเองเป็นเจ้าของ เกิดการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร เป็นแรงผลักดันให้บุคลากรมีความเต็มใจ พยายามกระทำในสิ่งที่ดีให้กับองค์กร มีความพึงพอใจในการทำงาน อุทิศแรงกายแรงใจในการทำงาน ไม่ขาดงาน ไม่มาสาย ไม่อยากเปลี่ยนงานเพื่อผลประโยชน์ขององค์กร มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพขององค์กร (ศิริพร พรหมโสภา, 2559, หน้า 20)

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีความสัมพันธ์กันหรือไม่อย่างไร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษา ให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงานร่วมกันต่อองค์กรด้วยความรักและความผูกพัน สามารถขับเคลื่อนการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืนต่อไป

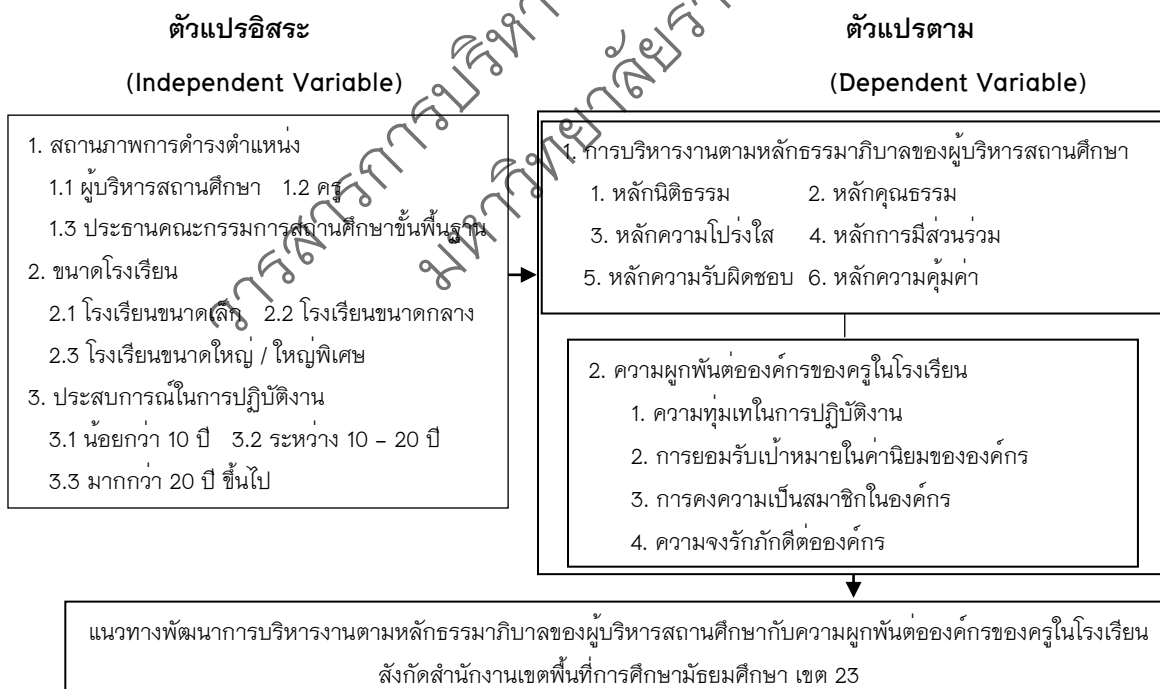
คำถามของการวิจัย

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับใด
2. ความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับใด
3. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
4. ความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
5. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร
6. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์การในการปฏิบัติงาน
4. เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์การในการปฏิบัติงาน
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปีการศึกษา 2562 จำนวนทั้งสิ้น 2,371 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 120 คน ครู จำนวน 2,206 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 45 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปีการศึกษา 2562 โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 607 – 610 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 43) จำนวน 327 คน เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนหรือข้อมูลในการเก็บไม่ชัดเจน จึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่าง เป็นจำนวน 331 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 82 คน ครู จำนวน 204 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำนวน 45 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตรฐานประเมินค่า 5 ระดับ จากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แบบสอบถามมีจำนวน 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน ซึ่งได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วันที่ 23 พฤศจิกายน 2563 โดยมีเลขที่ใบรับรอง 056/2563 ออกโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ซึ่งการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.844 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.384 – 0.757 และความผูกพันต่อองค์กรของครู มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.705 ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.358 – 0.666

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเสนอคำร้องต่อสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนส่งถึงผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 331 ฉบับ ผู้วิจัยดำเนินการส่ง-รับคืนแบบสอบถามด้วยตนเองทางไปรษณีย์ และแบบตอบกลับทางอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 331 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) กรณีทดสอบพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ให้ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธีการของ Least Significant Difference (LSD) การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
2. ระดับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
3. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่า โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และจำแนกตามขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน
4. ความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความจงรักภักดีต่อองค์กรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจำแนกตามขนาดโรงเรียน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
5. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
6. แนวทางบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน เสนอแนะไว้ 3 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านหลักค่านิยมค่านิยม ควรมีการวางแผนและกำหนดเป้าหมายของการดำเนินการที่สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (2) ด้านหลักการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ควรให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการทำงานและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดการยอมรับและศรัทธากันและกัน และร่วมรับความสำเร็จของงานที่ได้ทำร่วมกัน (3) ด้านการคงความเป็นสมาชิกในองค์กร ควรมีการเสริมแรงบวกให้แก่ครูในทุก ๆ ด้าน และมีการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในองค์กรอยู่เสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 อภิปรายผล ดังนี้

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรประกาศนียบัตรธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา (โรงเรียนสุจริต) ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อให้ผู้บริหารได้นำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารราชการ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรา อิมโนบุญ (2559, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ

ผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวม และเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานโดยมีเป้าหมายในการขับเคลื่อนองค์กรที่ชัดเจน มีการมอบหมายงานที่ตรงกับความสามารถของครูอย่างเป็นธรรม ทำให้ครูทำงานด้วยความสบายใจ เกิดความทุ่มเทความรู้ความสามารถที่ตนเองถนัด และพยายามในการที่จะพัฒนาองค์กรให้ไปถึงเป้าหมาย และครูมีความภาคภูมิใจในอาชีพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภณศิริ มุลทองทิพย์ (2556, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอท่ามะกา ผลการวิจัยพบว่า ระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอท่ามะกา โดยรวมบุคลากรที่มีความผูกพันอยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน พบว่า

3.1 บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, หน้า 90) ที่ได้นำหลักว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและสังคมที่ดีซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคล ประกอบด้วย 6 หลัก ได้แก่ (1) หลักนิติธรรม (2) หลักคุณธรรม (3) หลักความโปร่งใส (4) หลักการมีส่วนร่วม (5) หลักความรับผิดชอบ (6) หลักความคุ้มค่า

3.2 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีขนาดโรงเรียน ต่างกัน พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ชัย โสดาวิชิต (2558, หน้า 109 – 110) ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า พฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3.3 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ต่างกัน พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ชัย โสดาวิชิต (2558, หน้า 110) ที่ศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า พฤติกรรมการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน พบว่า

4.1 ความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน ที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่งต่างกัน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความจงรักภักดีต่อองค์กร มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา จินดาพันธุ์ และอัมพร ศรีประเสริฐสุข (2559, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความผูกพันที่มีต่อองค์กรของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า ความผูกพันที่มีต่อองค์กรของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีเพศ อายุ

ระดับการศึกษา ประเภทการปฏิบัติงาน ประสบการณ์การทำงาน และสถานภาพสมรส ที่แตกต่างกัน มีความผูกพันที่ดีต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน

4.2 ความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน ที่มีขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพพร โปสุวัน และปณิธาน วรณวิทย์ (2562, หน้า 39) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความผูกพันต่อองค์กรของครูโดยรวมแตกต่างกัน

4.3 ความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา จินดาพันธุ์ และอัมพร ศิริประเสริฐสุข (2559, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ ความผูกพันที่มีต่อองค์กรของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า ความผูกพันที่มีต่อองค์กรของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปางที่มีประสบการณ์การทำงาน ที่แตกต่างกัน มีความผูกพันที่ดีต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน

5. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา (X) กับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน (Y) พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ระดับ 0.641 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาได้บริหารราชการตามระเบียบข้อบังคับด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลที่อยู่ภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรา อิมใหม่บุญ (2559, บทคัดย่อ) ที่การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่ามีจำนวน 6 หลัก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม คือ หลักความคุ้มค่า ดังนั้นผู้บริหารจึงควรสร้างความเข้าใจ ตระหนักในการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่า มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม ให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผนงาน กำหนดทิศทางการใช้ทรัพยากร มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ควบคุมตรวจสอบบำรุงรักษา ให้กลับมาใช้ได้ดังเดิม

1.2 จากผลการวิจัยความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีจำนวน 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของครูที่ควรพัฒนามี 2 ด้าน ได้แก่ การยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร และการคงความเป็นสมาชิกในองค์กร ดังนั้นผู้บริหารจึงควรเปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผนการทำงาน และดำเนินการร่วมกัน จนทำให้ผลงานนั้นประสบความสำเร็จ ซึ่งจะทำให้ครูมีความรู้สึกเป็นส่วนสำคัญของความสำเร็จนั้น อันจะส่งผลให้เกิดการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมต่อองค์กรร่วมกันส่งผลให้ด้านการคงอยู่เป็น

สมาชิกเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นทำให้ครูไม่คิดที่จะโยกย้ายสถานที่ทำงาน หากผู้บริหารต้องการที่อยากให้ครูในโรงเรียนมีความคงอยู่เป็นสมาชิกในองค์กร ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ภายในองค์กร ให้โอกาสครูได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และจัดหาสวัสดิการ ให้สิทธิและประโยชน์เพื่อเป็นการโน้มน้าวในการที่จะรักษาสมาชิกไว้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

2.2 ควรมีการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งเสริมการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กรเพื่อนำไปสู่ความผูกพันต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์หา อิ่มโนบุญ. (2559). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ธรร สุนทรายุทธ. (2556). ทฤษฎีองค์กรและพฤติกรรม: หลักการ ทฤษฎีการวิจัยและงานปฏิบัติทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- นพพร โปสุวัณ และปณิธาน วรธนวัลย์. (2562) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. วารสารวิชาการศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์, 6(1), 39.
- นริศรา จินดาพันธุ์ และอัมพร ศรีประเสริฐสุข (2559). การศึกษาความผูกพันที่มีต่อองค์กรของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 35-42.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประสิทธิ์ชัย โสดาวิชิต. (2558). พฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- ศิริพร พรหมโสภณ. (2559). ความผูกพันของครูต่อโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานข้าราชการพลเรือน. (2551). สารสำคัญของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู. เข้าถึงจาก www.kroobannok.com/news_file/p56536051136.pdf.
- โสมย์สิริ มูลทองทิพย์. (2556). ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอท่ามะกา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Angle, H. L., & Perry, J. L. (1981). An empirical assessment of organizational commitment and organizational effectiveness. *Administrative Science Quarterly*, 26(1),14.
- Steers, R. M. & Porter, L. W. (1983). *Motivation and Work Behavior*. (3rd ed.). New York: McGraw – Hill.